

ПСИХОЛОГІЯ. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА. РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

УДК 351.746:007: 332.143(477)

Анастасія НУРЖИНСЬКА,
старший викладач,
аспірант кафедри психології та педагогіки
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ У ПІДГОТОВЦІ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ PR-ДІЯЛЬНОСТІ

У статті охарактеризовано сутність та структуру компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності. Обґрунтовано загальні критерії та рівні сформованості компетентності у підготовці матеріалів для PR-діяльності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у процесі професійної підготовки, до яких віднесено уточнення критеріїв і показників, а також опис рівнів сформованості означеної компетентності.

Ключові слова: компетентність у підготовці матеріалів для PR-діяльності, рівні сформованості компетентності, фахівці зі зв'язків із громадськістю.

В статті дана характеристика суцільності і структури компетентності будучих спеціалістів по зв'язкам з громадськістю в підготовці матеріалів для PR-діяльності. Обґрунтовано общі критерії і рівні сформованості компетентності в підготовці матеріалів для PR-діяльності будучих спеціалістів по зв'язкам з громадськістю в процесі професійної підготовки, к которым отнесены уточнения критериев и показателей, а также описание уровней сформованности обозначенной компетентности.

Ключевые слова: компетентность в подготовке материалов для PR-деятельности, уровни сформованности компетентности в подготовке материалов для PR-деятельности, специалисты по связям с общественностью.

The article describes the essence and structure of the competence of future public relations specialists in the preparation of materials for PR activities. General provisions of the levels of competence formation in the prepa-

ration of materials for PR activities of future specialists in public relations in the process of professional training, which include clarification of criteria, indicators and description of the formation levels of the identified competence of future public relations specialists.

Key words: competence in the preparation of materials for PR-activities, levels of competence formation in the preparation of materials for PR-activities, public relations specialists.

Постановка проблеми. Встановлення основних пріоритетів розвитку вищої освіти щодо формування у випускників навичок, необхідних на ринку праці, сприяє зміні уявлення про фахову компетентність майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю, які відповідно до сучасних вимог роботодавців повинні бути компетентними у підготовці матеріалів для PR-діяльності.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Значущим у контексті дослідження питання компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю є досвід С. Квіта, А. Куліша, О. Курбана, Г. Почепцова, Л. Шаяна та ін. Аналіз методів підвищення ефективності PR-освіти представлено у дослідженнях Г. Брума, С. Катліпа та ін.

Однак у сучасній літературі проблему визначення критеріїв та рівнів сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для майбутньої професійної діяльності висвітлено недостатньо, що й спонукало до написання означеної статті.

Мета статті – обґрунтувати критерії, показники та рівні сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності.

Виклад основного матеріалу. Під компетентністю майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності розумітимемо набуте інтегративне утворення, що включає систему особистісних поглядів, знань, умінь та навичок, необхідних для реалізації професійних завдань у підготовці матеріалів для майбутньої професійної діяльності.

На основі парадигмального моделювання науковці виокремлюють основні компоненти професійної компетентності фахівця:

- мотиваційний – прагнення до прояву компетентності (в діяльності, поведінці людини);
- когнітивний – володіння знаннями щодо змісту компетентності (знання засобів, способів, програм виконання дій, рішення соціальних і професійних завдань, здійснення правил і норм поведінки);
- поведінковий – досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях;
- ціннісно-смысловий – відношення до змісту компетентності та об'єкта її прикладення (особистісна значущість);
- емоційно-регулятивний – прояв емоційно-вольової саморегуляції процесу та її результат [2, с. 7].

Компонентами компетентності у ході підготовки матеріалів для PR-діяльності є: ціннісний, когнітивний, технологічний, оціночно-результативний. Виходячи з цього, визначимо шляхи формування основних професійних якостей майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у процесі професійної підготовки, які включають:

- *ціннісний компонент* – передбачає формування системи особистісних поглядів, які впливають на пошук, добір, опрацювання та створення даних, необхідних для реалізації фахових завдань у підготовці матеріалів для PR-діяльності;
- *когнітивний компонент* – має на меті набуття майбутніми фахівцями зі зв'язків із громадськістю системи знань, умінь, навичок із програмної складової інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), яка буде реалізована у майбутній професійній діяльності для виконання основних фахових завдань;
- *технологічний компонент* – передбачає формування у майбутніх фахівців комплексу умінь та навичок із написання текстів для PR-діяльності, використання сучасні інноваційні технології;
- *оціночно-результативний* – реалізується через самодіагностику цілей, процесу та результатів діяльності.

Дотримуючись логіки у послідовності викладу матеріалу, визначимо та обґрунтуємо критерії сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для майбутньої професійної діяльності відповідно до визначених компонентів досліджуваного феномена.

У словнику «Професійна освіта» термін «критерій» (від грец. *kriterion* – *засіб судження, мірило*) трактується як ознака, завдяки якій дається оцінка будь-якого явища, дії, ідеї; ознака, взята за основу класифікації [4, с. 163].

До основних вимог щодо формування критеріїв оцінювання вчені відносять такі: критерії повинні включати найважливіші моменти досліджуваного явища; охоплювати його типові сторони; характеризувати те, що прагне перевірити дослідник; бути об'єктивними; формулюватися конкретно, коротко та точно [2, с. 65]; відображати динаміку вимірюваної якості в просторі та часі; по можливості охоплювати

основні види професійної діяльності; розкриватися через ряд показників, завдяки яким можна стверджувати про той чи інший рівень вираження конкретного критерію [3, с. 48].

Проаналізувавши наукові дослідження, ми прийшли до висновку, що критерії оцінювання сформованості компетентності деякими авторами визначаються на основі складових компетентності, тобто конкретних компетенцій.

Таким чином, до основних критеріїв оцінювання сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю варто віднести: ціннісний, змістовий, технологічний, оціночно-результативний. Вони корелюються з основними компонентами досліджуваної нами компетентності та відповідають компонентам Європейської рамки кваліфікацій [5], де прописано характер вимог до майбутнього фахівця за такими складовими, як знання, вміння та компетенції. Відповідно до European Education Framework здійснимо перевірку шостого кваліфікаційного рівня, який у Рамці кваліфікацій Європейського простору вищої освіти відповідає результатам навчання на першому циклі.

Відповідно до цього кваліфікаційного рівня за дескриптором «знання» студенти повинні мати глибокі знання з галузі праці або навчання, зокрема критичне розуміння теорій і принципів; за дескриптором «навички» – демонструвати майстерність та інновації, необхідні для вирішення складних і непередбачуваних завдань у спеціалізованій сфері діяльності або навчання; за дескриптором «компетенції» – управляти комплексною технічною або професійною діяльністю чи проектами, нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних ситуаціях; брати на себе відповідальність за управління професійним розвитком окремих осіб і груп [5]. Таким чином, результати навчання майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю за дескриптором «знання» визначаються змістовим критерієм, за дескриптором «навички» – технологічним критерієм, а за дескриптором «компетенції» – оціночно-результативним критерієм.

Ціннісний критерій сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю трактується нами як сформована система особистісних поглядів, що впливають на пошук, добір, опрацювання та створення даних, виражається через вміння критично мислити, приймати відповідні рішення у сфері зв'язків із громадськістю, бути ерудованим у питаннях літератури, культури, мистецтва, політики та суспільного життя. Ціннісний критерій також дає змогу діагностувати ступінь ставлення студентів до добору інформаційних даних у ході підготовки матеріалів у майбутній професійній діяльності та рівень їх самостійності.

Змістовий критерій сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю розглядаємо як систему таких складових: володіння українською мовою, дотримання лексичних, орфографічних, граматичних, стилістичних, пунктуаційних норм, знання правил мовного етикету та ведення діалогу, дотримання законів композиції та стилю; знання основних інструментів інформаційних технологій, які сприяють раціональній роботі з інформаційними даними, що включає такі етапи: збір, опрацювання, аналіз, узагальнення та систематизація, демонстрація у вигляді різних візуальних способів представлення інформаційних даних.

Змістовий критерій дає змогу діагностувати рівень знань студентів, необхідних для реалізації професійних завдань у ході підготовки матеріалів для PR-діяльності.

Технологічний критерій сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю базується на критеріях успішного вирішення професійних завдань. Він дозволяє діагностувати комплекс умінь та навичок студентів із застосуванням засобів ІКТ у професійній діяльності з метою здійснення пошуку джерел інформаційних даних, уміння їх аналізувати; навички здійснювати технологічну підготовку різноманітних документів; уміння створювати PR-проекти та PR-продукти, розробляти критерії оцінювання ефективності їх реалізації; вміння створювати інформаційні матеріали, які використовуються у сфері зв'язків із громадськістю, володіння навичками літературного редагування, копірайтингу; вміння здійснювати підготовку матеріалів для проведення спеціалізованих заходів (прес-конференцій, презентацій, івентів тощо).

Оціночно-результативний критерій сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю передбачає оцінку виконання студентами майбутніх професійних завдань, уміння аналізувати результати власної діяльності, визначати ефективні методи просування створеного інформаційного матеріалу. Означений критерій дозволяє діагностувати стан контролю і самоконтролю за ходом процесу підготовки матеріалів для PR-діяльності.

Отже, сформованість компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для майбутньої професійної діяльності може бути визначена за такими критеріями, як ціннісний, змістовий, технологічний, оціночно-результативний, відповідно до яких встановлено початковий, середній, достатній та високий рівні сформованості компетентності цих фахівців.

Вважаємо, що показниками рівнів означеної компетентності за визначеними критеріями є:

1) *особисті цінності*, спрямовані на опрацювання студентами інформаційних даних із метою підготовки матеріалів для подальшої професійної діяльності;

2) *знання теорії та практики* формування і розвитку компетентності у підготовці матеріалів для PR-діяльності;

3) *уміння і навички*, необхідні для технологічного процесу створення інформаційних матеріалів, які використовуються у сфері зв'язків із громадськістю, підготовки документів, літературного редагування, копірайтингу відповідно до вимог професії;

4) *професійні вміння і навички* аналізу та самоаналізу власної професійної діяльності з підготовки PR-матеріалів.

Початковий рівень сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності характеризується фрагментарними теоретичними знаннями та елементарними вміннями опрацювати інформаційні дані, здійснювати підготовку матеріалів для майбутньої професійної діяльності. При цьому студент має недостатньо сформовану систему особистісних поглядів, які впливають на пошук, добір, опрацювання та створення даних, а також недостатньо сформоване уявлення про економічні, соціальні, технологічні, політичні та етичні сфери суспільного життя, які впливають на добір матеріалів для

майбутньої професійної діяльності; неналежно володіє українською мовою, допускаючи лексичні, орфографічні, орфографічні, граматичні, стилістичні, пунктуаційні помилки, має базові знання правил мовного етикету та ведення діалогу, не дотримується законів композиції та стилю; має початкові знання щодо основних інструментів інформаційних технологій, які використовує лише для деяких процесів збору, опрацювання, аналізу, узагальнення або систематизації інформаційних даних; наділений базовими вміннями стосовно підготовки матеріалів для проведення спеціалізованих заходів (прес-конференцій, презентацій, івентів тощо); має початкові уявлення про оцінку виконання майбутніх професійних завдань, початкові вміння аналізувати та опрацювати результати своєї майбутньої професійної діяльності, а також фрагментарні знання про ефективні методи просування створеного інформаційного матеріалу.

Середній рівень сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності передбачає: відтворення студентом навчальної інформації, операцій, дій, засвоєних у процесі навчання, що свідчить про володіння ним знаннями на репродуктивному рівні. Зокрема, студент має сформовану систему особистісних поглядів, які впливають на пошук, добір, опрацювання та створення даних; уміє критично мислити на рефлексивному рівні відповідно до економічних, соціальних, технологічних, політичних та етичних чинників, які впливають на прийняття рішень у сферах зв'язків із громадськістю; комплексні теоретичні знання у галузі літератури, культури, мистецтва, політики та суспільного життя, а також щодо здійснення технологічної підготовки різноманітних документів, однак не вміє створювати PR-проекти та PR-продукти; може створювати лише деякі інформаційні матеріали, які використовуються у сфері зв'язків із громадськістю; має базові вміння літературного редагування та копірайтингу.

Достатній рівень сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності характеризується вміннями виконувати базові завдання за відомим алгоритмом. Зокрема, студент має сформовану систему особистісних поглядів, які впливають на пошук, добір, опрацювання та створення даних, що виражається через уміння критично мислити на особистісному рівні стосовно певних чинників, які впливають на прийняття рішень у сферах зв'язків із громадськістю; має системні теоретичні знання у галузі літератури, культури, мистецтва, політики та суспільного життя, що сприяє розв'язанню професійних завдань на конструктивно-пошуковому рівні.

Високий рівень сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності передбачає здатність майбутнього фахівця самостійно вирішувати професійні завдання, творчо підходити до означеного процесу, планувати власну діяльність і досягати поставленої мети, пропонувати альтернативні та раціональні шляхи вирішення професійних завдань. Зокрема, студент має сформовану систему особистісних поглядів, які впливають на швидкий пошук, добір, опрацювання та створення даних, що виявляється в умінні критично мислити, приймати виважені рішення у сфері зв'язків із громадськістю; ерудований у галузі літератури, культури, мистецтва,

політики та суспільного життя, постійно поглиблює свої знання з метою орієнтації в усіх сферах життя та якісного виконання професійних завдань.

Висновки. Таким чином, до критеріїв оцінювання сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для PR-діяльності, які за своєю сутністю і змістом корелюються зі структурними компонентами означеної компетентності, нами було віднесено ціннісний, змістовий, технологічний та оціночно-результативний. Виявлено, що змістове наповнення критеріїв розкрито через сукупність показників (рівень ставлення студентів до добору інформаційних даних для майбутньої професійної діяльності; рівень знань студентів, необхідних для реалізації фахових завдань із підготовки матеріалів для PR-діяльності; рівень успішності у вирішенні фахових завдань; самоконтроль за ходом виконання завдань). Відповідно до критеріїв та їх показників визначено рівні сформованості компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків із громадськістю у підготовці матеріалів для подальшої професійної діяльності, а саме: початковий, середній, достатній та високий.

Наші подальші дослідження плануємо спрямовувати на проведення педагогічного експерименту з комплексною реалізацією вдосконаленої на засадах електронного навчання технологією професійної підготовки майбутніх фахівців зі зв'язків із

громадськістю, що сприятиме формуванню компетентності в ході підготовки матеріалів для майбутньої професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Козловська І. М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців на основі інтегративного підходу : методичні рекомендації / І. М. Козловська, Я. М. Собко, О. О. Стечківич та ін. – Львів : Сполом, 2012. – 64 с.
2. Кульневич С. В. Педагогика самоорганізації: феномен содержания / С. В. Кульневич. – Воронеж, 1997. – 230 с.
3. Мазін В. М. Формування культури професійної самореалізації майбутніх учителів фізичного виховання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. М. Мазін. – Запоріжжя, 2008. – 222 с.
4. Професійна освіта : словник / уклад. С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – 380 с.
5. Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF) [Electronic resource]. – Available from : <https://ec.europa.eu/ploteus/en/content/descriptors-page>.

Дата надходження до редакції: 31.08.2017 р.